

ظرایف مدیریت کلاس درس

اشاره

معمولاً مشکلات آموزشی به گونه‌ای غیرمنتظره به وجود نمی‌آیند، بلکه عواملی باعث ایجاد آن‌ها می‌شوند. شاید معلم نتواند در مورد عوامل خارج از مدرسه، کار چندانی انجام دهد، اما می‌تواند بر عوامل درون مدرسه تأثیر بگذارد تا تمایل به یادگیری در فراگیرندگان بیشتر شود. قطعاً اداره‌ی کارآمد و مؤثر کلاس، یگانه راه آموزش و یادگیری کارساز و موفق است. در واقع شغل معلمی بی‌شبهت به حرفه‌ی پزشکی نیست، چرا که: «کمی پیشگیری بهتر از معالجه و مداوای فراوان است.»

در این مقاله برخی از مشکلات کلاس درس و راهکارهای مقابله با آن برشمرده شده و به نکاتی کلیدی در ارتباط با نحوه‌ی برخورد با دانش‌آموزان خاطی اشاره شده است.

مشغول نگه داشتن دانش‌آموزان پس از خوردن زنگ است. این امر، خود موجب دیر رسیدن آن‌ها به کلاس بعدی می‌شود.

✓ نداشتن تکنیک‌هایی برای مقابله با بحران‌ها
داشتن فنون روشن برای مقابله

مشکلات کلاس درس را فراهم می‌کنند که به بعضی از آن‌ها اشاره می‌شود:

✓ دیر رسیدن معلم به کلاس
برخی از مشکلات کلاس درس، ناشی از دیر رسیدن معلم به کلاس، تمام نکردن به موقع درس و

کلید واژه‌ها:

مدیریت کلاس درس،
فرایند تدریس، یادگیری.

علل بروز برخی از مشکلات کلاس درس و راهکارهای مقابله
علل گوناگونی موجبات بروز

با بحران‌ها و موقعیت‌های پیش‌بینی نشده در کلاس بسیار اهمیت دارد. زیرا این مسئله تهدیدی جدی برای کلاس است. پس باید تمهیداتی برای آن اندیشید.

✓ مشارکت نکردن برخی از دانش‌آموزان در فرایند تدریس

□ یادگیری فرایندی فعال و هدفمند است. پس تمام دانش‌آموزان باید به‌طور فعال در تجربه‌های یادگیری شرکت کنند. اگر آن‌ها در فعالیت‌های یادگیری شرکت نکنند، بدان معنی است که در یادگیری درگیر نشده‌اند. البته باید مطمئن شویم که فعالیت‌ها با توانایی‌های آن‌ها هماهنگ است، وگرنه موجب کسالت و دلزدگی آن‌ها می‌شود.

□ همه‌ی دانش‌آموزان، اعم از موفق و ناموفق، باید این فرصت را داشته باشند که به شکلی مورد توجه و احترام معلم قرار گیرند.

✓ مقایسه‌ی دانش‌آموزان با یکدیگر

سر راه یادگیری خودجوش دانش‌آموزان مین‌گذاری نکنیم. عمده‌ترین مانع‌هایی که بچه‌ها را از خودجوشی می‌اندازد و مخل آسودگی و راحتی خیال آن‌ها می‌شود: «ایجاد حسادت، سرزنش کردن یا مقایسه‌ی آن‌ها با دیگران» است.

یادگیری امری کاملاً فردی است؛ درست مثل انجام کارهای هنری یا پرداختن به کارهای هنری.

در هنر هرگز نمی‌توانیم نقش یک هنرمند را با نقش هنرمندی دیگر مقایسه کنیم. باید به دانش‌آموزان فرصت فکر کردن، تصمیم گرفتن و «خود بودن» بدهیم تا آن‌چه را که با استعدادها و توانمندی‌هایشان تناسب دارد، بیابند و تقویت کنند.

✓ دیده‌بانی نکردن کلاس

معلمان موفق این احساس را در کلاس به وجود می‌آورند که پشت سرشان هم چشم دارند. آن‌ها در طول کلاس راه می‌روند، از ارتباط چشمی استفاده می‌کنند و جاهایی از کلاس را که احتمال بروز مشکل دارند، شناسایی می‌کنند.

✓ غیرقابل رؤیت بودن معلم

■ تنها با دانش‌آموزان قوی و محبوب ارتباط بصری برقرار نکنید؛ بلکه با یک‌یک آنان ارتباط چشمی برقرار کنید.

■ هنگامی که در حال کار کردن با همه‌ی دانش‌آموزان هستید، اطمینان یابید که همه می‌توانند شما را ببینند و به راحتی در جای خود نشسته‌اند.

✓ آمادگی ایجاد نکردن در دانش‌آموزان

■ تدریس و فعالیت معلم زمانی بیشترین تأثیر را دارد که دانش‌آموز به مرحله‌ی آمادگی رسیده باشد.

■ همیشه قبل از صحبت کردن صبر کنید تا توجه دانش‌آموزان به شما معطوف شود.

■ اگر دانش‌آموزی بی‌توجه یا بی‌قرار

است، قبل از شروع کار توجه او را جلب کنید. مثلاً او را به آرامی صدا کنید یا یکی از دانش‌آموزان را که به دقت به درس گوش می‌دهد، تشویق کنید.

✓ توضیح نامناسب درس

توضیح مناسب تابعی از دانش و مهارت‌های حرفه‌ای معلم است. توضیحات هر قدر ساده، کوتاه و متناسب با دانش پایه‌ی دانش‌آموزان باشند، بهتر است. استفاده از مثال‌های مناسب و مستدل ضروری است و گاهی بذله‌گویی لطف خاصی دارد. پس درس را به روشنی و با وضوح کامل ارائه دهید و در یک زمان مطالب زیادی را تدریس نکنید.

✓ استفاده نکردن مؤثر و قاطع از صدا

بررسی‌ها پس از شنیدن سه نمونه از صداهای معلم‌ان متفاوت از طریق ضبط صوت در کارگاه نشان دادند که لازم است:

□ صدا رسا و دل‌نشین باشد.

□ تن صدا متغیر باشد.

□ حالات عاطفی صدا رعایت شود.

□ ساختار دستوری جملات رعایت شود.

□ معلم تکیه کلام نداشته باشد.

□ بیان معلم آمرانه نباشد.

□ صدا با موقعیت مکانی شنوندگان مطابقت داشته باشد.

□ بیان معلم رسمی و کتابی نباشد و به عبارت دیگر، معلم با فراگیرندگان راحت و روان صحبت کند.

- خواسته‌هایشان را دریابند .
- خیره شدن ، یکی از فنون مؤثر در برخورد با رفتارهای نامناسب است .
- خطاکار را برانداز کنید .
- با اخم به دانش آموزان خیره شوید .
- اساس و ریشه‌ی رفتار نامطلوب را از بین ببرید .
- در صورت امکان ، برخی از رفتارهای ناشایست را نادیده بگیرید .
- به دنبال جانشین‌های بهتری برای تنبیه باشید . این جمله را هرگز فراموش نکنید که «اگر تنبیه بکارید ، ممکن است جنایت درو کنید» .

- نشان دهید که به آن‌ها علاقه مند هستید .
- سعی کنید اعتماد به نفس بیشتری در آن‌ها ایجاد کنید .

زیرنویس
* N.L.Gage

منابع

- ۱ . پاپ ، جیمز و مک کومبز ، باربارا . پرورش انگیزه در دانش آموزان (رهیافت و راهکارهای عملی برای معلمان) . ترجمه‌ی دکتر صغری ابراهیمی قوام . انتشارات رشد . چاپ اول . ۱۳۸۲ .
- ۲ . تابر ، روبرت . الفبای مدیریت کلاس درس (راهبردهایی برای آموزش اثربخش) . ترجمه‌ی محمدرضا سرکار آرائی . انتشارات مدرسه . چاپ دوم . ۱۳۸۰ .
- ۳ . نقیه ، مجید . ۶۰۰ نکته‌ی کاربردی برای معلمان و دبیران (ظرافت‌های معلمی) . انتشارات جوکار . ۱۳۸۳ .
- ۴ . هورن ، هلن و براون ، سالی . ۵۰۰ نکته : چگونه کیفیت آموزشی را بهبود بخشیم . ترجمه‌ی دکتر فرخ لقارقیس دانا . انتشارات قدیانی . چاپ سوم . ۱۳۸۲ .

نکات کلیدی در برخورد با دانش آموزان خاطی

- از فریاد زدن ، با حرکت انگشت تهدید کردن ، نگاه‌های تهدیدآمیز ، تعابیر نیش دار ، تحقیر و سرزنش ، و مانند آن‌ها اجتناب کنید . بکوشید خونسرد و حرفه‌ای عمل کنید .
- گستاخی دانش آموزان را نباید با گستاخی پاسخ داد . حتی کنایه زدن که لازمه‌ی آن توهین به طرف مقابل است ، واکنش صحیحی نیست .
- رفتار معلم هنگام تأدیب دانش آموزان برای آن‌ها الگوست . هنگامی که خونسردی خود را از دست می‌دهید ، درس ناخواسته‌ی شما از «کوره در رفتن» است که بهتر و بیشتر از درس «برقراری انضباط» در خاطره‌ها خواهد ماند .
- برنامه‌ای تدوین کنید تا براساس آن ، دلیل بی‌انضباطی دانش آموزان را پیدا کنید . با آن‌ها قبل و بعد از کلاس صحبت کنید تا علاقه‌ها و

✓ یادگیری ضعیف دانش آموزان

- می‌توانید سطح یادگیری برخی از دانش آموزان را به صورت انفرادی مورد بررسی قرار دهید تا مطمئن شوید ، مطالب را درک کرده‌اند .
- با دانش آموزان کند فهم کاملاً صبور باشید . برنامه‌ای تدوین کنید و بر مبنای آن با این دانش آموزان کار کنید .

✓ به کار نگرفتن تکنیک تشویق

- ان . ال . گیج* طی تحقیقی نتیجه گرفت که تشویق ، بر نگرش‌های دانش آموزان اثر مثبت دارد . همه‌ی ما دوست داریم مورد توجه و تکریم قرار گیریم . تمجید باعث تشویق و تحریک دانش آموزان می‌شود و برای پی‌گیری کارها محیط امنی ایجاد می‌کند .